K.E.S.Dr. C.D. Deshmukh & K.G. Tamahne Arts, College ROHA

ISBN: 978-93-94819-89-4

K.E.S.Dr. C.D. Deshmukh & K.G. Tamahne Arts, College ROHA

Climate Change, Natural Disaster, Tourism and Sustainable Development

9 789394 819894

Edition: 1st

Editors
Dr. Chandrashekhar R. Salunkhe
Dr. Rajendra S. Bhalerao
Dr. Amol V. Patil

Content...

1. Agro-Based Industries and Economic Development: A Perspective
Vinod W. Patil, Vanashree J. Parsodkar , Mohanish N. Bokhad 1

2. Impact of Air and Noise Pollution due to Construction in Urban Area: Case of Greater Mumbai
Dr. Amrita Aggarwal 16

3. Adventure Tourism in Raigad District-Challenges and Strategies for Development
Anand Kishanrao Gaikwad 26

4. A Study of Biodiversity and Its Conservation- Special Reference to Konkan Region (Maharashtra)
Mrs. Anupama Rajkumar Kamble 31

5. Climate Change And Agriculture Productivity
Dr. Atul Hansraj Salunke 34

6. Green Microwave Synthesis of Benzimidazole from o- phenylenediamine A novel Approach
Tejal Badabe, Khadija Parkar, Ketaki Gadre 40

7. Importance of English Communication Skill in Tourism Industry
Dr. Balasaheb Gopal Yadav 48

8. Chemical Pollutants And Urban Green Spaces
Bhagat S.M 56

9. Growth and Opportunities of Medical Tourism in Maharashtra
Mr. Bharatbhushan A. Chopade, Dr. S.L. Rathod 61

10. The Role of Agro-Based Industries to Pune District's Economic Development
Jitendra B. Pol, Anita J. Awati, Bhushan S. Samgir 66

11. Geographical Study Of Tourists Profile Of Tourists Visited At Various Beaches In Raigad District.
Dr. Amol Manohar Bibe 71

12. Paradoxes and Possibilities of Achieving Sustainable Development Goals by 2030
Dr. Chandani Bhattacharjee 79

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh & ... ROHA

Climate Change And Agriculture Productivity

Dr. Atul Hansraj Salunke
Principal
KES Dr. C. D. Deshmukh Commerce &
Sau. K. G. Tamhane Arts College Roha
Raigad (Maharashtra) - 402109
Email:atulsalunke2007@gmail.com

DOI- 10.5281/zenodo.11046603
Article DOI- https://zenodo.org/records/11046604

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh

Abstract:

This paper attempts to highlight the climate change and its impact on agriculture productivity and recommends for implementation of sustainable agriculture Practices also highlights implementing sustainable farming practice.

Key Words: Yield, Soil Health, Biodiversity, Adaptation, Mitigation

Introduction to Climate Change in Agriculture:

Climate Change is shaking things up in the world of Agriculture, leading to significant shifts in patterns that farmers have relied on for generation. Historical Perspectives on Claimant Change in AgricultureLooking back, farmers have always had to adapt to changing climates. However, the pace and scale of current climate change present unprecedented challenges for agriculture worldwide. To conduct a comparative analysis of the productivity of food grains, you would typically compare various metrics such as yield per acre/hectare, growth rate, input requirements (water, fertilizer, and pesticides), labor intensity, and environmental impact. You might also consider factors like climate suitability, technological advancements, and government policies affecting productivity. Additionally, analyzing trends over time and across different regions can provide valuable insights into productivity variations.

Definitions:

Climate change refers to long-term shifts in global or regional climate patterns, primarily attributed to human activities such as burning fossil fuels, deforestation, and industrial processes. These activities increase concentrations of greenhouse gases in the atmosphere, leading to alterations in temperature, precipitation patterns, sea levels, and other environmental factors, with significant impacts on ecosystems, economies, and human societies.

Climate change refers to significant and lasting alterations in Earth's climate patterns over extended periods, typically decades to millions of years, resulting from natural processes or human activities such as burning fossil fuels, deforestation, and industrial processes. These changes encompass variations in temperature, precipitation, sea level, and other factors, impacting ecosystems, weather patterns, and human societies worldwide.

3. Impact of Climate Change on Agriculture Productivity

The following are some of the key effects

3.1.Changes in Temperature and Precipitation Patterns: Shifts in temperature and rainfall patterns can disrupt crop cycles, affecting planting times, growth rates, and yields. Extreme weather events like droughts, floods, and storms can damage crops and infrastructure.

Banking & Finance

Dr. J. P. Bhosale

Dr. Kamlakar E. Kamble Dr. Nilima Rajaram Mirajkar

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh & ... G. Tamhane Arts, College ROHA

आयडॉल !dol

!dol

This reference book is useful for ALL UNIVERSITIES in India, Thailand & Abroad.

Banking & finance

Dr. J. P. Bhosale

M.Com (Accountancy), M.Com (Business Administration)
M.B.A. (H.R.,& Finance), M.Phil. (Accountancy)
M.A.(Economics), M.A.(Marathi), G.D.C.& A.,D.I.T.,
P.G.D.B & F., P.G.D.T., D.S.M.,Ph.D.,D.Litt.
Professor & Head-Research Center in Commerce & Accountancy,
Arts, Commerce & Science College, Narayangaon,
Tal : Junnar, Dist : Pune, Pin : 410504, Maharashtra (India)

Dr. Kamlakar Eknath Kamble

Ph.D., M.Com., M.A. (Eco.). B.Ed., NET.
Head Department of Commerce, KES's Dr. C.D. Deshmukh Commerce &
Sau. K. G. Tamhane Arts College, Roha. Tal. Roha, Dist. Raigad.
Maharashtra 402 109

Dr. Nilima Rajaram Mirajkar

M.A., M.Phill., L.L.B., Ph.D.
Assistant Professor, MTES's Doshi Vakil
Arts and GCUB Science & Commerce College, Goregaon, Raigad.

!dol Publications™

REFE25 Price ₹ 310/-

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh & G. Tamhane Arts College ROHA

.........4-9
.........4-12
.........4-15
5-1 to 5-16
mercial Banks
.........5-2
.........5-4
.........5-6
.........5-7
.........5-9
.........5-11
.........5-13
.........15
6-1 to 6-20
.........6-2
.........6-4
.........6-7
.........6-9
.........6-11
.........6-17
7-1 to 7-16
.........7-2
.........7-4
.........7-5
.........7-7
panies 7-10
.........7-12
.........7-15
8-1 to 8-8
.........8-2
.........8-4
.........8-6

❑❑❑

CHAPTER 1

Indian Financial System

Content :

1.1 Structure of Financial System
1.2 Indicators of Financial Developments
1.3 Role of Financial System in Economic Development
1.4 Financial Institutions in Indian Financial System
1.5 Functions of Primary Market and Secondary Market
1.6 Various Kinds of Financial Instruments Available in Indian Financial System
1.7 Functions of Capital Market
1.8 Money Market
1.9 Lease Finance

Synopsis

- In this chapter, we are going to study Indian Financial System in detail. We will study the financial institutions, financial markets, financial instruments, indicators of financial development, and role of financial system in economic development.
- A financial system consists of financial institutions, markets, instruments, services, and intermediaries that develop and maintain smooth flow of money, credit and finance in economy.

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh & ... ROHA
Principal
K.E.S. Dr C D Deshmukh
Comm & Sau K G T Arts
College, Roha - Raigad

नागरी भूगोल

Urban Geography

प्राचार्या डॉ. विलासिनी मोहन ठिगळे–महाजन
डॉ. अनिल निवृत्ती शिंदे
डॉ. प्रकाश जगन्नाथ हजारे
डॉ. राहुल शांताराम पवार

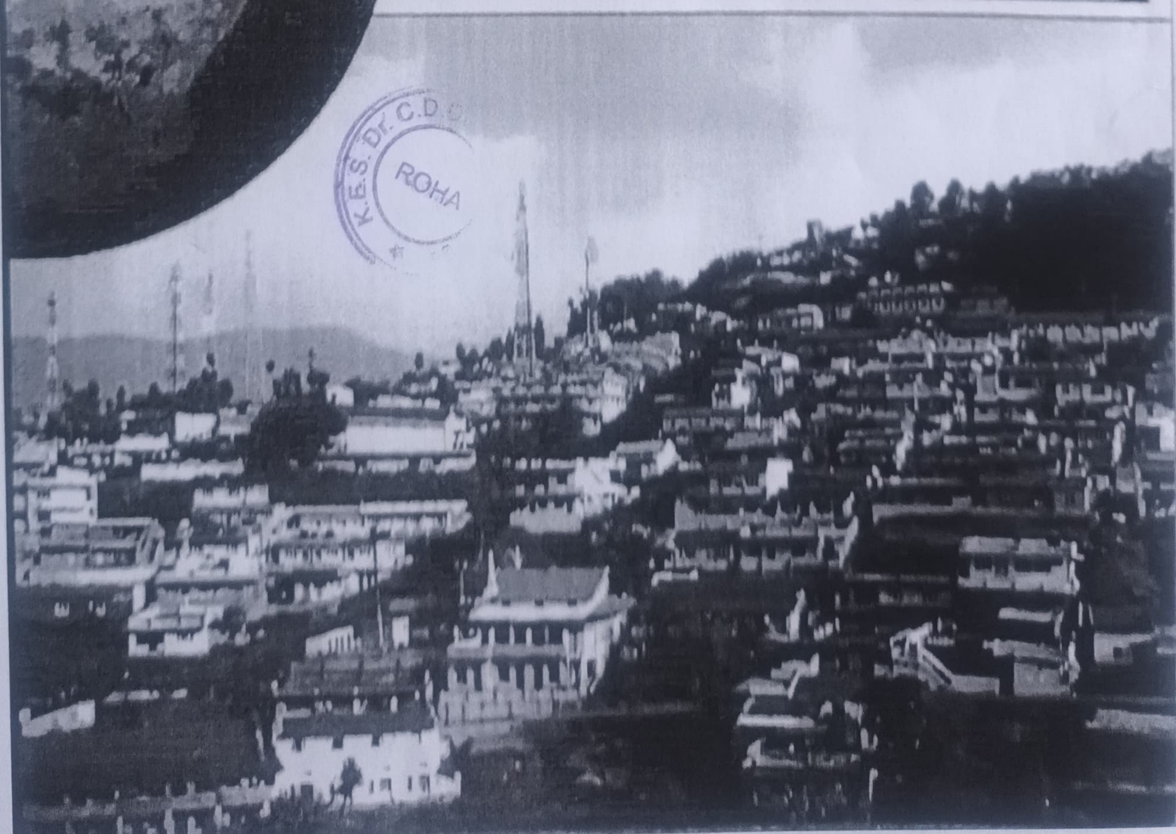

K.E.S. Dr. C.D.C. ROHA

अथर्व पब्लिकेशन्स्

नागरी भूगोल : डॉ. अनिल शिंदे
[Urban Geography : Dr. Anil Shinde]

© सुरक्षित

ISBN : 978-81-969720-8-0
पुस्तक प्रकाशन क्र. १२४१

प्रकाशक व मुद्रक
युवराज भटू माळी

अथर्व पब्लिकेशन्स्
धुळे : १७, देविदास कॉलनी, वरखेडी रोड, धुळे- ४२४ ००१.
संपर्क : ९४०५२०६२३०
जळगाव : शॉप नं. २, नक्षत्र अपार्टमेंट, शाहूनगर हौसिंग सोसायटी,
तेली समाज मंगल कार्यालयासमोर, जळगाव- ४२५ ००१.
संपर्क : ०२५७-२२३९६६६, ९७६४६९४७९७
ई-मेल : atharvapublications@gmail.com
वेबसाइट : www.atharvapublications.com

प्रथमावृत्ती : १९ फेब्रुवारी २०२४
अक्षरजुळवणी : अथर्व पब्लिकेशन्स्
मूल्य : २९५/-

E-Book *available on*
amazon.in ▪ GooglePlayBooks ▪ atharvapublications.com

ऑनलाइन पुस्तक खरेदीसाठी www.atharvapublications.com

या पुस्तकातील कोणत्याही भागाचे पुनर्निर्माण अथवा वापर इलेक्ट्रॉनिक अथवा यांत्रिकी साधनांनी - फोटोकॉपिंग, रेकॉर्डिंग किंवा कोणत्याही प्रकारे माहिती साठवणुकीच्या तंत्रज्ञानातून प्रकाशकाच्या व लेखकाच्या लेखी परवानगीशिवाय करता येणार नाही. सर्व हक्क राखून ठेवले आहेत.

Dr. C.D. Deshmukh College
ROHA

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad

स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवी वर्षा निमित्य...

ISBN 978-93-92310-34-8

भारतीय महामानवांचा मानवतावाद

• संपादक •

डॉ. वासुदेव डोंगरदिवे

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh
ROHA

 ISBN : 978-93-92310-34-8

अणुक्रमणिका/Contents

अ.क्र.	लेख आणि लेखकाचे नाव	पृष्ठ क्र.
१	बौद्ध धर्म : सम्राट अशोक **प्रा.डॉ.सौ.अरुणा रविंद्र वाघोले**	१
२	चक्रवर्ती सम्राट अशोकांचे सामाजिक क्षेत्रातील मानवतावाद आणि योगदान **वंदना मारोतराव धवने**	६
३	मध्यकालीन भक्ती पंथातील संतांचा मानवतावाद (महानुभाव पंथाच्या विशेष संदर्भात) **डॉ. पुष्पा गायकवाड**	१०
४	स्वराज स्थापनेसाठी लखुजी जाधव यांनी जिजाऊ वर केलेले संस्कार **प्रा. डॉ. संतोष बनसोड**	१६
५	रवींद्रनाथ टागोर यांच्या मानवतावादी विचारांचे चिकित्सक अध्ययन **श्रीमती. सीमा जालिंदर भोसले**	१९
६	विज्ञान प्रसारक, कुलगुरु आणि उत्तम प्रशासक : डॉ.अरुण अडसूळ **प्रा. डॉ. रमेश भिसे** **प्रा. डॉ. एम. डी. धीवरे**	२५
७	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व स्त्रीविकास **डॉ. हेमलता यु. मुकणे**	२९
८	महात्मा जोतिबा फुले आणि राष्ट्रपिता महात्मा गांधी यांचा मानवतावाद **प्रा.डॉ.सौ.रूपाली गोवर्धन दिकोंडा**	३४
९	वीर बिरसा मुंडा यांचे कार्यकर्तृत्त्व आणि योगदान **प्रा. सारिका शिवराम गांगुर्डे**	३८
१०	आदिवासी समाजाचे नैसर्गिक जीवनमान **गणेशराज सोपान कसबे**	४१
११	महात्मा फुले : जीवन व कार्य **डॉ. अंकुश मारुती सोहनी**	४४
१२	भारतातील सुधारणावादी प्रबोधन युगाचे मानकरी **प्रा. डॉ. बी. एच. चव्हाण**	४९
१३	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर आणि मानवतावादी बौद्ध धम्म **प्रा. किरण नाईकनवरे**	६१

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh & ... College ROHA (stamp)
Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh ... R.G.T Arts College, Roha (Raigad

५. रवींद्रनाथ टागोर यांच्या मानवतावादी विचारांचे चिकित्सक अध्ययन

श्रीमती. सीमा जालिंदर भोसले
को.ए.सो. चे डॉ. चिंतामणराव देशमुख वाणिज्य व सौ. के.जी ताम्हाने कला महाविद्यालय, रोहा, ता. रोहा, जि. रायगड.

Principal
K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T.
College, Roha - Raigad

गोषवारा –

रवींद्रनाथ टागोर यांचे शैक्षणिक, वैज्ञानिक विचार, त्यांची देशभक्ती आणि मानवतावाद आजच्या पिढीला प्रेरित करणारा आहे.आधुनिक भारतातील एक उत्कृष्ट सर्जनशील कलाकार, तत्त्वज्ञ, शिक्षणतज्ज्ञ ते बंगाली कवी गीतकार, संगीतकार, नाटककार, चित्रकार, आपल्या भारताचे 'जनगणमन' राष्ट्रगीत लिहणारे, 'गीतांजली' काव्यसंग्रहाला मिळालेला पहिला नोबेल पुरस्कार, पाश्चिमात्य जगाला भारतीय बुद्धीची झलक दाखविणारे, रवीद्रनाथांचे हे बहुआयामी व्यक्तिमत्त्व आहे .ठाकूर परिवारातील रवींद्रनाथ हे चौदावे अपत्य आहे. रवींद्रनाथांनी शालेय शिक्षण टाळले. कराटे-जिम्नॅस्टिक, पोहण्याच्या बरोबर रवींद्रनाथांच्या विकासात विद्वान, व्यासंगी वडीलबंधू ज्योतींद्रनाथाचे स्थान मोठे आहे. टागोर कुटुंबाची जोराशंको वाडी म्हणजे संस्कार शाळाच! लहान वयातच इंग्लिश-युरोपिअन-संस्कृत साहित्याच्या सुसंस्काराबरोबरच पुरुषवर्गाच्या हातात लेखणी-कुंचला-वाद्य काहीतरी असायला हवे, हा कुळाचार होता. कलेकडे कधी शौक/चैन/उपजीविकेचे साधन म्हणून पहिले नाही. विलास आणि विकास यातला फरक समजत होते. रवींद्रनाथांची असामान्य प्रतिभा ओळखूनही वडिलांनी कष्टमय जीवन जाणण्यासाठी, प्रत्यक्ष ग्रामीण जीवनाचा अनुभव दिला. त्यामुळे शहर आणि खेडे यातील अभेद्य भिंत लक्षात आली. युरोपियन ज्ञानापेक्षा इंग्रजीचा पोपटपणा लक्षात आला. इंग्रजी भाषेमुळे शहरात बंगाली भाषेविषयी तिरस्कार निर्माण झालेला पाहताच आपली प्रतिभा शिक्षणासाठी/शांतिनिकेतनसाठी खर्च करायची ठरविले. शांतिनिकेतनसाठी स्वतःचा संसार गुंडाळून सारे पैसे, पत्नी मृणालिनीदेवीने दिलेले दागिनेही विकले.

प्रस्तावना –

टागोर रवींद्रनाथ (७ मे १८६१–७ ऑगस्ट १९४१). जगप्रसिद्ध भारतीय कवी, कलावंत, शिक्षणतज्ज्ञ आणि तत्त्वचिंतक. रवींद्रनाथांचा जन्म कलकत्ता येथे पिरालीनामक ब्राह्मणांच्या ठाकूर उपनावाच्या कुटूंबात झाला. त्यांचे वडील देवेंद्रनाथ (१८१७–१९०५) आणि आई शारदादेवी (१८२६/२७–१८७५). त्यांच्या एकूण पंधरा अपत्यांपैकी रवींद्रनाथ चौदावे. ठाकूर कुटुंबाचे मूळ आडनाव कुशारी. वर्धमान जिल्ह्यातील 'कुश' हे त्यांचे मूळ गाव. तेथून यशोहर गावी स्थलांतर. जातिबहिष्कारामुळे आपले यशोहर (जेसोर) गाव सोडून महेश्वर व शुकदेव हे त्यांचे पूर्वज कलकत्याच्या दक्षिणेला गोविंदपूर गावी स्थायिक झाले. पुढे पंचानन कुशारी ह्या पूर्वजाने ईस्ट इंडिया कंपनीच्या कामाचे ठेके घ्यायला सुरुवात केली. त्या काळी ब्राह्मणेतर लोक ब्राह्मणांना 'ठाकूर मोशाय' अशा बहुमानार्थी नावाने संबोधीत. इंग्रज कप्तानांनी 'ठाकूर' चा 'टागोर' असा उच्चार केला. ईस्ट इंडिया कंपनीच्या बरोबर टागोर कुटुंबाचीही भरभराट झाली. इंग्रज व्यापारी, राज्यकर्ते आणि ज्ञानोपासक ह्यांच्यात वावर असणाऱ्या नव्या सरंजामदारांत टागोर घराण्याचाही अंतर्भाव झाला. त्यांपैकीच राजा राममोहन रॉय (१७७२–१८३३) यांनी बंगालच्या सामाजिक प्रबोधनाची चळवळ सुरू केली. त्यांच्या भूमिकेशी रवींद्रनाथांचे आजोबा द्वारकानाथ एकरूप झाले. सार्वजनिक कार्याला त्यांनी केवळ आर्थिकच नव्हे, तर स्वतः उत्तम कायदेपटू आणि व्यासंगी असल्यामुळे वैचारिक परिवर्तनाच्या कार्यातही भाग घेऊन साहाय्य केले. त्यांचे ज्येष्ठ पुत्र देवेंद्रनाथ हे रवींद्रनाथांचे तीर्थरूप. बंगाली ब्राह्मसमाजाच्या स्थापनेत आणि

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh ROHA Tamhane Arts College

INSTITUTE OF DISTANCE AND OPEN LEARNING

UNIVERSITY OF MUMBAI

एम. कॉम. वाणिज्य

सत्र - III (CBCS)

व्यवसाय अभ्यासक्रम (व्यवस्थापन)

मानव संसाधन व्यवस्थापन

विषय संकेतांक : ७२२०२

K.E.S. Dr. C.D. Deshmukh College ROHA

© UNIVERSITY OF MUMBAI

Prof. Suhas Pednekar
Vice Chancellor
University of Mumbai, Mumbai.

Prof. Ravindra D. Kulkarni
Pro Vice-Chancellor,
University of Mumbai.

Prof. Prakash Mahanwar
Director
IDOL, University of Mumbai.

Programe Co-ordinator	:	**Ms. Rajashree Pandit** Assistant Professor (Economics), Head Faculty of Commerce & Management, IDOL, University of Mumbai, Mumbai.
Course Co-ordinator & Editor	:	**Mr. Sambhaji Shivaji Shinde** Asst. Prof. Commerce IDOL, University of Mumbai, Mumbai.
Course Writers	:	**Dr. Samrat Ashok Anita Jadhav** KES's Dr. C. D. Deshmukh Commerce and Sau, K. G Tamhane Arts College, Roha.
	:	**Dr. Manish Madhav Deshmukh** Sonopant Dandekar Arts, V. S. Apte Commerce & M. H. Mehta Science College, Kharekuran Road, Palghar 401404.
	:	**Mrs. Madhuri Pravin Pawar** P.D.E.As S.M.V Collège,Akurdi, Sector no -28 Akurdi 411 044.

June 2022, Print I, ISBN: 978-93-95130-17-2

Published by
Director
Institute of Distance and Open Learning, University of Mumbai,Vidyanagari, Mumbai - 400 098.

DTP COMPOSED AND PRINTED BY
Mumbai University Press,
Vidyanagari, Santacruz (E), Mumbai - 400098.

अनुक्रमणिका

अध्याय क्र.	पाठाचे नाव	पान क्र.
घटक I		
१.	मानव संसाधन व्यवस्थापन	१
२.	मानव संसाधन नियोजन	१८
घटक II		
३.	प्रशिक्षण आणि विकास	३८
४.	कारकिर्द प्रगती	५५
घटक III		
५.	औद्योगिक संबंध कायदा	७१
६.	कामगार कायदे	८९
घटक IV		
७.	आरोग्य आणि सुरक्षा उपाय	१०५
८.	प्रतिभा व्यवस्थापन	१२४

*****

K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh College

Principal
K.E.S. Dr.C.D.Deshmukh
Comm. & Sau. K.G.T Arts
College, Roha - Raigad